

VEŘEJNÉ PROSTORY JAKO INDIKÁTORY KVALITY ŽIVOTA MĚSTA

Jana Vaňurová

Fakulta architektury, VUT v Brně

Abstrakt: Příspěvek se zabývá problematikou přístupu k plánování a řízení města v souladu s principy trvale udržitelného rozvoje. Trvale udržitelné územní plánování a řízení rozvoje měst bude vyžadovat indikátory pro hodnocení efektivity těchto procesů. Z teoretických prací i praktických aplikací vyplývá, že veřejné prostory by mohly sehrát klíčovou roli v definování agregovaného indikátoru trvale udržitelného rozvoje v oblasti územního plánování a řízení územního rozvoje měst. Příspěvek se zabývá možnostmi užití „veřejného prostoru jako indikátoru kvality života města“.

Abstract: This paper is concerned to the way of the city planning and administrating in the harmony with the principles of the sustainable development. The sustainable urban planning and administrating of town development will require the value indicators for the effectivity of these processes.

From the theoretical works and also from the practical applications goes out that the public spaces could play the key role in the aggregated indicator definition of the sustainable development in the urban planning area and the urban development administrating.

The paper is about the possibility the public space use as the quality indicator in the town life.

Klíčová slova: veřejný prostor, udržitelný rozvoj, indikátory trvale udržitelného rozvoje, participace, místní Agenda 21, město, komunita

Key words: public spaces, sustainable development, sustainable development indicators, participation, Local Agenda 21, town, community

Veřejné prostory (parky, ulice, náměstí) jsou pro život města velmi významné. Na veřejných prostorech se odehrává celá řada aktivit, od těch každodenních, jako jsou cesty do školy, do zaměstnání, po různé slavnosti. Veřejné prostory jsou místy setkávání s přáteli, místy získávání informací, ale i místy k odpočinku. Jsou prostředím, které člověka zpětně ovlivňuje, jeho názory, psychiku, postoje, dá se říci, že veřejné prostory celkově utvářejí atmosféru daného společenství. Bývají tedy ukazatelem dění a pohybu v tom kladném i negativním smyslu. [1]

Obr. 1 – Pěší zóna Hradec Králové

V posledních letech nejen v České republice zájem veřejnosti o veřejné prostory vzrůstá. V mnoha našich městech dochází převážně v posledních letech k více či méně systematické obnově či rehabilitaci veřejných prostranství, vznikají generely veřejných

prostorů. Je prosazován názor, že na veřejné prostory je v rámci města třeba nahlížet komplexně, jako na ucelený systém.

Lidé posuzují jednotlivá města podle kvality jejich veřejných prostorů, podle existence klidových náměstí, pěších zón, parků, parkově upravených ploch. Prostřednictvím těchto zážitků vnímají a hodnotí město i život v něm.

Veřejné prostory jsou důležitým prvkem identifikace obyvatel s obcí, s místem, kde žijí. Pokud fungují, výrazně podporují společenský život a zpětnou vazbu obyvatel komunity k jejich okolí. Známost skutečností je, že to, co přitahuje lidi do určitého prostoru, je přítomnost jiných lidí. Při posuzování jakéhokoli prostoru musíme především zjistit, čím je pro lidi atraktivní. To je možné identifikovat poměrně snadno – jsou to místa k sezení, dostatek stínu, voda, které se „můžeme dotknout“, dobré jídlo a dobře propojené ulice a chodníky. [2]

Z teoretických prací i praktických aplikací vyplývá, že veřejné prostory by mohly sehrát klíčovou roli v definování agregovaného indikátoru trvale udržitelného rozvoje v oblasti územního plánování a řízení územního rozvoje měst. Způsob a rozsah využívání veřejných prostorů lze považovat za indikátor jejich kvality a tudíž do značné míry i kvality fungování města.

Kvalita veřejného prostoru by měla být posuzována nejen ze stránky funkční, estetické, sociologické, ale je nutné brát v úvahu i hledisko ekonomické a environmentální. Svou roli v tomto hodnocení může do značné míry sehrát agregovaný indikátor – „veřejný prostor – indikátor kvality života města“.

Některé metodiky jsou zaměřené na hodnocení kvantity dané skutečnosti charakterizující městský prostor, některé na kvalitu daného jevu, jiné na trvalou udržitelnost, ale chybí zde ukazatel, který by tyto skutečnosti účelně propojoval. Takovýmto ukazatelem by mohl být veřejný prostor.

Problematikou hodnocení veřejného prostoru se zabývá disertační práce autorky. Jejím cílem by mělo být zhodnocení možností užití „veřejného prostoru jako indikátoru kvality života města“ a snaha o jeho agregované vyjádření - nalezení jeho optimálních/ odpovídajících parametrů.

Stávající indikátory buď nehodnotí kvalitu města, ale trvale udržitelný rozvoj, což nemusí být vždy totožné.

Výsledný agregovaný indikátor – „veřejný prostor – indikátor kvality života města“ by byl verifikován na vybraných veřejných prostorech měst České republiky. Bude se jednat o města, která se zaváděním indikátorů a jejich sad již mají zkušenosti, jako např.: Hradec Králové, Plzeň, Brno, Vsetín. Daný indikátor bude v daných městech ověřován. Je pravděpodobné, že různě velká města budou vyžadovat různé úrovně užití indikátorů/u. [3]

Veřejné prostory musíme chápat nejen v jejich prostorové dimenzi – jako otevřená, volně přístupná prostranství, ale i v jejich dimenzi společenské, jako prostor pro veřejný život. Jedním z možných přístupů k hodnocení veřejných prostorů je pomocí sledování sad „Indikátorů udržitelného rozvoje“.

Právě zde by indikátor sledující kvalitu veřejného prostoru jako nástroj implementace principů trvalé udržitelnosti mohl být velmi prospěšný, jak pro vlastní plánovací činnost, tak jako její zpětná vazba.

Kvalitní a odpovídající ukazatel hodnotící kvalitu veřejného prostoru, který by zástupcům měst, ale i občanům poskytl srozumitelnou a názornou informaci o daném městě zatím chybí.

Výsledný indikátor by měl sloužit samosprávě a státní správě v oblasti rozhodování, dále by měl sloužit architektům, urbanistům a ostatním projektantům, kteří se městským veřejným prostorem zabývají. Rovněž by mohl sloužit jako podklad k rozhodování, příp. argumentaci různým skupinám obyvatel v procesu participace.

Také by mohl sloužit jako praktický nástroj hodnocení trvalé udržitelnosti fungování měst, environmentalistům, jako součást širší teorie trvale udržitelného města.

Literatura:

- [1] *Veřejné prostory a život města*, Sborník příspěvků konference, Brno 2002
- [2] MADDEN, K.: *Utváření místa*, Nadace partnerství, Brno 2003
- [3] VAĎUROVÁ, J.: *Veřejné prostory jako indikátory života města* - Teze disertační práce, VUT v Brně, 2006

Tento příspěvek vznikl díky finanční podpoře Ministerstva pro místní rozvoj v rámci výzkumného projektu WB-42-2004-52 „Veřejné prostory jako prostředek pro podporu místního cestovního ruchu“.

Kontaktní adresa:

Ing. Jana Vaňurová
Fakulta architektury, VUT v Brně, Poříčí 5, 639 00 Brno
Tel. 541 14 66 66, e-mail: vadurova@gmail.com